

πειαν ἐκ τῆς κράσεως τόσον ἀσυμφυῶν γλωσσικῶν στοιχείων καὶ πῶς ἡ ὑψηλὴ ἐντύπωσις τῆς εἰκόνας ὅπου: *αἱ ὄραι ἀνοίγουν τὰ ἤφα κάγ- γελα τῆς Ἀνατολῆς* δὲν διαταράσσεται ἐκ τῆς κατ' ἐπίφασιν γλωσσικῆς αὐτῆς ἀνωμαλίας. Εἰς τὸ κλασικόν τοῦ Ἀφεντούλη σύγγραμμα τὴν «Φαρμακολογίαν», τὸ καταστὰν πρότυπον ἰατρικοῦ ὕφους καὶ ἐπιστημονικῆς κυριολεξίας πάντων τῶν νεωτέρων ἰατρικῶν συγγραφέων, ἡ ἀσύστατος ἔτι γλῶσσα ἡμῶν προσιθάζεται εἰς ὄργανον ἐντελὲς ἐκφράσεως ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν καὶ πραγμάτων ποικιλοτάτων — ἀποδεικνυμένου καὶ ἐνταῦθα ὅτι πρὸς δημιουργίαν γλώσσης φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀπαιτεῖται πνοὴ ζῶσα, ἐκπορευομένη ἀπὸ ψυχῶν ζωντανῶν καὶ οὐχὶ γλωσσολογικῆ νομοθεσία, δημιουργοῦσα αἰρέσεις μόνον καὶ αἰρετικούς. Ὑφος δὲν εἶνε οἱ τύποι καὶ αἱ λέξεις, ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ συγγραφέως καὶ ἡ ψυχὴ τῶν συγγραφέων εἶνε γέννημα τῆς φύσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐὰν ἀπεπειρώμεθα ἐνταῦθα νὰ παραθέσωμεν δείγματα τῆς πρωτοτυπίας καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐγκρατείας τοῦ ὕφους τοῦ Ἀφεντούλη, ἠθέλομεν παρασυρθῆ πολὺ μακρὰν. Ἄλλως τε ἡ τοιοῦτου εἴδους ὡς ἐν προθήκῃ ἔκθεσις τεμαχίων ἀσυνθέτων εἰς ἀπόγνωσιν ὕφους, μᾶς ἐνθυμίζει πολὺ τὸν σχολαστικόν τοῦ μύθου, τὸν ἐπιδεικνύοντα τοὺς λίθους τῆς οἰκίας του εἰς δεῖγμα τῆς στερεότητος καὶ κομψότητος τοῦ συνόλου.

Οἱ λίθοι οὗτοι ἐν τῇ ἀρμονικῇ αὐτῶν συναρμογῇ ἀποτελοῦσι τὸ εὐρὺ πνευματικόν οἰκοδόμημα ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνεθρόνισε τὴν εἰκόνα τῆς διάνοια ἐκτάκτως εὐρεῖα καὶ φιλοσοφικῆ, ψυχὴ ἐκτάκτως εὐαίσθητος καὶ ποιητικῆ.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗ¹

Ἀγαπητὴ μοι Ἀμαλία

Αἱ εἶχον νοῦν νὰ σοὶ γράψω; Καὶ εἶχον ὄρεξιν νὰ ἐνθυμηθῶ τὸν Πειραιᾶ; Καὶ ἦτο δυνατόν νὰ εὕρω ἐν ἐμοὶ αὐτῷ τὴν διάθεσιν, ἵνα φέρω τὴν διάνοιαν εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ νὰ φαντασθῶ αὐτὸν κατάφορτον ἀπὸ *τενεκέδες*, ἄλλους μὲν κρεμαμένους ἀπὸ τῆς θύρας, ἄλλους δὲ προσηλωμένους

¹ Τὴν ἀνωτέρω δημοσιευομένην πρὸς τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ θυγατέρα, ὠραίαν καὶ ποιητικωτάτην ἐπιστολὴν ὡς καὶ τὰ ποιήματα τοῦ ἀειμνήστου θ. Ἀφεντούλη, ἅπαντα ἐντελῶς ἀνέκδοτα, ὀφείλομεν εἰς τὴν πολῦτιμον ἐκτίμησιν πρὸς τὴν «Ποικίλην Στοάν» καὶ τὴν εὐγενῆ προθυμίαν τοῦ διακεκριμένου φίλου κ. Γ. Ι. Ἀγγελοπούλου καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

εἰς τοὺς τοίχους καὶ ἄλλους συσφωρευμένους ἐπὶ τῆς κλίμακος δίκην πυραμίδος πῆριξ δὲ αὐτῆς πλῆθος ἀξιαγαπήτων συνδημοτῶν κοριθαντιοῦν καὶ μαινόμενον καὶ ἐκπέμπον φοβεράς ὤρυγας ;¹

Δι' αὐτὰ ὅλα δὲν σοῦ ἔγραφα. Ἀπέστρεφα τὴν διάνοιαν ἀπὸ τοῦ θεάτρου τηλικαύτης ἀκολασίας, ὑπὲρ ἧς ἐκθύμως ἐπρωταγωνίστησαν αἱ ἀρχαί, ὧν ἄφθιτος εἶη ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς κραταίωσιν τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐκλογῶν !

Δι' αὐτὰ, ἀκριβεστάτη μοι κόρη, δὲν σοὶ ἔγραφα καὶ μὴ παραπονήσαι. Χθὲς ἐπέστρεψα ἐκ μακρᾶς καὶ πενθημέρου ἐκδρομῆς. Ἀνέβην τὸν Κοκο우리ῶν καὶ τὴν Μετοῦ Φωλεᾶν, καὶ ἀνέβην αὐτὴν κατὰ τὸ ὕψιστον ἄκρον, πεζοπορῶν ἀποστολικῶς ἐπὶ δίωρον. Εἶναι ὁ Κοκοურიῶν μία τῶν ὑψίστων καὶ ἡ συδενδρῶτάτη τῶν κορυφῶν τοῦ Πηλίου, ὑπεράνω τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅθεν ἀπερίγραπτος ἀναπετάννυται ἡ ἀμφιθαλάσσιος θέα. Πρὸς δυσμὰς κάτωθεν μου, ὑπὸ τοὺς πόδας μου, ὅλη ἡ μακρὰ ἡμικυκλική, ἡ ὑπὸ κολπίσκων καὶ γλωσσοειδῶν ἀκρωτηρίων, κατακέντητος ἐπιθαλάσσιος παρυφῆ τοῦ Πηλίου, κατὰ ζώνας κεχωρισμένη ὁμοκέντρος. Περὶ ἐμὲ δάσος πυκνὸν ἐκ φηγῶν, εἶτα ἡ κατωφέρεια τοῦ ὄρους μὲ ἀπεψιλωμένας τὰς ὀξείας ὑπὸ τῶν ἀνθρακῶν καὶ ὑλοτόμων, μόνον δὲ κατὰ τὰς ρευματιᾶς, διατηρούσας ἡδέως λειψάνα ἀκμαίας βλαστήσεως. Ἐπειτα ἡ μακρὰ σειρὰ, ὁ κύκλος, οὕτως εἰπεῖν, τῶν Πηλιωτικῶν κωμοπόλεων, μετὰ τῶν ὑψιστέγων αὐτῶν οἰκιῶν, ἐντεθαμμένων ἐντὸς τῆς καταφύτου περιοχῆς των. Ἐφεξῆς οἱ ἀμπελοστεφεῖς γήλοφοι, οἱ φέροντες ἐπὶ τῶν προεξεχουσῶν ἀκροτήτων, ἄλση δρυῶν ἢ πλατάνια καὶ κατακρύπτοντες ἕνα προφήτην Ἥλιον ἢ μίαν ἄλλην ἀγνότητα. Ἐπειτα ἡ ἀδιάκοπος ἐλαιοφυτεία, ἡ κατακαλύπτουσα δίκην χλαίτης συνηρεφούς ὅλην τὴν ποδιὰν τοῦ ὄρους, παρὰ δὲ τὴν θάλασσαν ἡ πεδιάς ἐκεῖνη, ἡ ἐρασιμωτάτη, ἡ ἡμερόεσσα, ἡ καταφύτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων ἐν κήποις πολυελεγγήτρους, ἕνα ἄλλοι μὲν καρποὶ ἄρτι φύονται, ἄλλοι δὲ ὄριμοι τελέθουσιν ὡς ἐν τῇ νήσῳ τῶν μυθολογουμένων Φαιάκων, πέραν δὲ πάντων τούτων τὸ ἀλίτρυτον πεδίον, ὁ λειοκύμαντος κόλπος, τὸ παγασαῖον, ἐν ᾧ ἡ Θέτις ἐλούετο παίζουσα καὶ ἀναπηδῶσα ἐπὶ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης, ὥστε ἄνωθεν ἀπὸ τῆς φωλεᾶς τοῦ ἀετοῦ ὁ ἀκραῖος Ζεὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ μείνῃ ἀναίσθητος πρὸς τὰ θέλητρα τῆς ἐρατεινῆς νηρηΐδος . . . Ἄλλὰ πῶς μὲ ἀποπλανᾷ ἡ φαντασία εἰς τὸν ἡμιγλῶδη λαβύρινθον τῆς μυθολογίας ! Πέραν τοῦ παγασαίου κόλπου κατάντικρύ μου φαίνεται ἡ Ἀμαλιάπολις καὶ τοῦ Βελέντσα ἡ καλύβη καὶ ἡ μακρὰ σειρὰ τῆς Ὄθρου, ἡ ἀποφαλακρωθεῖσα τὴν νεφηγεῖτονα κορυφήν, καὶ ὀπισθεν αὐτῆς εἰς τὰ βάθη τοῦ ἐκ τῶν μαρμαρυγῶν τοῦ Ἥλιου ἀεροειδοῦς δρίζοντος σκιαγραφούμεναι αἱ δειράδες τῆς Οἴτης καὶ ὀπισθεν τούτων πρὸς ἀριστεράν αἱ πυραμιδοειδεῖς τοῦ Παρνασσοῦ κορυφαί. Πρὸς δεξιὰν ἐκτείνεται τὸ Θεσσαλικὸν πεδίον, οἶονεὶ δὲ ἐν τῷ προθαλάμῳ αὐτοῦ, πρόκεινται αἱ Φεβῆραι καὶ τὰ Φεράσαλα. Πρὸς ἀριστεράν μου ὁ μέγας θερμαϊκὸς κόλπος μετὰ τῶν χαλκιδικῶν χερσονήσων τῆς Κασσάνδρας καὶ τοῦ Ἄθωνος, οὗ ἡ κορυφὴ φορεῖ πῖλον ἐκ νεφελῶν ὡς ἱερο-

¹ Ὑπαινίσσεται τὸν τρόπον, δι' οὗ οἱ θρασύτεροι τῆς νικησάσης κατὰ τὰς τότε δημοτικὰς ἐκλογὰς μερίδος ἐν Πειραιεῖ ἐξεδήλωσαν τὸν ἑαυτῶν θρίαμβον, ἀποφράξαντες τὴν νύκτα τὰς ἐξω θύρας τῶν οἰκιῶν τῶν κυριωτέρων ἀντιπάλων, ἐν οἷς καὶ ὁ μακαρίτης Ἀφεντούλης, διὰ τερεκέδων.

πρεπὲς καλυμαύχιον—καὶ ἔπειτα τὰ ρεύματα τοῦ δροσεροῦ ἀέρος, τὰ περιβομβοῦντα καὶ περιψύχοντα, καὶ ἡ βοή τῶν δασῶν προσομοία πρὸς τὴν βοήν τῶν κυμάτων, πάντα ταῦτα μὲ ἐξέστησαν τῶν φρενῶν, ἀγαπητῆ ἄγαθον, καὶ προπερισθείς εἰς τὸ σμαράγδινον φύλλωμα χαιμαίπετοῦς φυτοῦ, ἕμεινα ὥρας πολλὰς ἀκίνητος, ἀπολαύων τοῦ ἀπεριγράπτου θαύματος. Ἦθελον, ἐὰν ἦτο δυνατόν, νὰ διαβιῶω ἐν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ, μακρὰν τῆς τύρβης τῶν πόλεων καὶ τῆς κοινωνίας καὶ ἐστοχαζόμεν, ὅτι δὲν εἶναι παντελῶς μῦθος τὸ λεγόμενον, ὅτι ὁ Χείρων ὁ Κένταυρος, ἱατρὸς αὐτός, διεβίωσεν ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ εἰνοσιφύλλου Πηλίου. Τίς ἤξεύρει, ἂν ῥάνις αἵματος κενταυρείου δὲν διαῶρει ἐν ταῖς φλεβί μου, κατακληρονομηθεῖσα διὰ τοσοῦτων αἰῶνων εἰς Μάγνητας ἀπογόνους; Μὰ τάχα δὲν φέρομεν πάντες ἐν ταῖς φλεβί μου ῥανίδιον αἵματος κατακληρονομηθὲν ἡμῖν ἐξ ἀρχαιότητος ὑψηλοτέρας—ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ;

Ἐπεχείρησα, ἀκριβεστάτῃ μοι θύγατερ, νὰ γράψω πρὸς σέ, καὶ δὲν ἤξεύρω, πῶς ἄκων ἀναρπάζομαι εἰς τοὺς εὐδαίμονας ἐκείνους χρόνους, ἐν οἷς οὔτε ἐκλέγοντες ὑπῆρχον οὔτε ἐκλεγόμενοι, ἀλλὰ θέτιδες λουόμενοι ἐν τοῖς νάμασι τῶν κόλπων καὶ Δίαί, ἐρωτευόμενοι καὶ μακρόθεν, οὐχὶ μόνον ἀπὸ γειτονίας, ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων. Εἰς τοσοῦτον ἀποστάσεως ἐξικνεῖτο τότε ἡ αἴγλη τῶν καλλονῶν καὶ Πηλείς ἀπονεμόμενοι τῆς ἐρωτικῆς τοῦ Διὸς πανδαισίας καὶ Ἀχιλλεῖς ἐκθλαστάνοντες ἀπὸ τοιούτων ἐρώτων καὶ γάμων. Ὅπόσον εὐδαίμονες ἦσαν οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι καὶ ἐφ' ὅσον ἀναρπάζουσα φέρεται μετὰ τῆς φαντασίας πρὸς τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἐπὶ τοσοῦτον αἰσθάνομαι ἐν ἐμοὶ ἀνανεούμενον τὸ σθένος τῆς νεότητος, καὶ τοι φέρων τὸ φορτίον σχεδὸν ἑπτὰ δεκαετηρίδων. Ἐὰν προσφιλεστάτῃ μοι θύγατερ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων ἡ ζωὴ παρέρχεται ἐν νεότητι διηνεκεῖ. Δὲν μᾶς κατακάπτει τὸ γῆρας, δὲν μᾶς στενοχωρεῖ ἡ πνιγρὰ τῶν πόλεων ἀτμοσφαῖρα. Ἀδέσμευτος παραδίδεται ἡ ψυχὴ μας εἰς τὴν ἀμιγῆ ἀπόλυσιν τῶν φυσικῶν καλλονῶν καὶ πᾶσα στιγμή τοῦ βίου μας ἀπερίσπαστος πολλαπλασιάζεται ἐν ἀβρότῳ γαλήνῃ. Τί πρὸς ἡμᾶς ἡ τύρβη τῆς κοινωνίας καὶ τὰ ἐγκληματικά πλούτη καὶ αἱ ἀγωνιώδεις φιλοδοξίαι; Ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ὀρέων, ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκείνῃ σιγῇ, ἦν μόνη ἡ πνοὴ τῶν ἀνέμων διαταράσσει ἢ ὁ ῥόχλος παραῤ-ρέοντος ὕδατος, ὁ ἀπὸ δροσεροῦ ἀνεπαίσθητος διολισθαίνει εἰς τὰ σπλάγγνα καὶ διαστέλλει τὰ στήθη μας. Οὐδεμία πνευστίασις, οὐδεὶς στόνος τὴν συνοδεύει ἢ διακόπτει. Καὶ αἰσθανόμεθα τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς διαπορευόμενον τὸ σῶμα ἡμῶν καὶ διαχέον ἀπανταχοῦ σθένος καὶ κούφότητα. Ἐὰν τῶ ὄντι ἀναγεννώμεθα ἐπὶ τῶν ὀρέων. Λέγουν ὅτι κάπου ἐπὶ τῶν κορινθιακῶν δευράδων ὑπῆρχε πηγὴ ἐν τῇ λουομένῃ ἢ Ἦρα κατ' ἔτος ἀνέκτα τὴν παρθενίαν. Καὶ εἶναι τὸ πᾶγμα ἀληθές. Ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὅπου ἀναπνεῖς ἀέρα δροσερὸν καὶ λούεσαι εἰς κρυστάλλινα ὕδατα, αἰσθάνεσαι τὰς δυνάμεις ἀνανεουμένας καὶ εἰ μὴ τὴν παρθενίαν, ὡς ἡ Ἦρα, ἀλλὰ καὶ τὴν νεότητά ἀνακτᾷς ἐπὶ τῶν ὀρέων. Ἐπὶ τοῦ Κοκορικού εἶναι ὁ ναὸς τοῦ ἀρκαίου Διός, εἰς ὃν μυθολογεῖται, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι ἀνήρχοντο ἅπαξ τοῦ ἔτους μετὰ τὴν ἑορτὴν περιβεβλημένοι κάδδρια—τοσοῦτον φαίνεται, ὅτι ἦν τὸ ψῦχος τοῦ ὄρους κατὰ τὴν ὥραν καὶ τοὺς χρόνους ἐκείνους! Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου, κατὰ τὰ πλάγια τῆς ὑψίστης κορυφῆς, ἐκεῖ ἔθα ἄρχεται μικρὸν ὀροπέδιον, ὑπάρχει ὁπῆ φέρουσα εἰς ὑπόγειον σπήλαιον τοσοῦτον μέγα,

ὥστε ἤμπορεῖ νὰ περιληφθῇ ἐν αὐτῷ ἡ οἰκία μας μετὰ πάντων τῶν τερεκέδων καὶ τοῦ πρὸ ταύτης ὠρουμένου καὶ κορυβαντιῶντος συρφετοῦ! Λέγεται, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ ἄντρον τοῦ Χείρωνος. Ἐννοεῖς, γλυκυτάτη μοι κόρη, ὅτι δὲν ἦδυνάμην μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας νὰ θαυμάζω ἀπὸ τῆς ὀπῆς τὸ μέγαρον τοῦ Χείρωνος, τοῦ πατριάρχου ἐκείνου τῶν Ὀμηρικῶν ἰατρῶν, καὶ διωλίσθησα διὰ τῆς ὀπῆς εἰς τὸ ἔρεβος τοῦ σπηλαίου. Ἄλλ' ὁ κρότος τῶν βημάτων μου καὶ ἡ μονοσύλλαβός μου κραυγὴ, παραπαίοντος ἐν τῷ σκότει, ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ "Ἄδῃ, ἐξεπτόησαν σμῆνος νυκτερίδων, αἵτινες, ἄλλαι μὲν τρίζουσαι, ἄλλαι δὲ προσπετόμεναι κατὰ τὴν κεφαλὴν μου, ἠνάγκασάν με νὰ παλινδρομήσω ταχὺς ἐπὶ τὴν ὀπῆν. Δὲν ἤξεύρω δὲ πῶς ἤσθάνθη καταλαβόν με ὡς τι ἅγιον ῥίγος, ὁ δὲ κρότος τῶν βημάτων μου μεγαλυνομένος ὑπὸ τῆς ἐξημιμένης φαντασίας, μοὶ ἐνεποίει ἀνεξήγητόν τινα τρόμον. Ἦσαν στιγμαὶ καθ' ἃς ἔβλεπον ὡσεὶ σπινθῆρας πρὸ τῶν ὀμμάτων μου ἐν τῷ σκότει καὶ βεβαίως προήρχοντο μὲν αὐταὶ ἐκ τῆς ἐντάσεως τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐν τῇ ἔρημίᾳ ἐκείνῃ, ἐφантаζόμεναι τοὺς σπινθῆρας οἰονεὶ ἐξακοντιζομένους ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ αἰλουροειδοῦς, ἄλλως τε καὶ Ἄριάδην μου εἶναι μακρὰν εἰς τὰς χλοερὰς κοιλάδας τῆς Βοημίας, σὺ δέ, τὸ Ἄριάδινόν μου συνθέτεις ἱερεμιάδας ἐπιστολῶν, εἰς ἃς ἐτραγωδεῖς τὰ δεινὰ, ἃ πάσχουσιν αἱ τρυφεραὶ θυγατέρες, ὅταν οἱ πατέρες αὐτῶν πλανῶνται μεταξὺ τῶν ἀβάτων δασῶν, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τηλεγραφοὶ, ἢ κατακυλιόνται εἰσέρπυζοντες εἰς σπήλαια, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ταχυδρομεῖα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα, ὦ θύγατερ.

Γλυκυασπάζομαι σέ τε καὶ τὸν Γεώργιον καὶ τὰ τεκνία, ἃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἀμφοτέροις καὶ ἃ διαφυλάττει καὶ μεγαλύνει, ὅπως καὶ ταῦτα βαδίσωσι ποτε, ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἀναρρήχθῶσιν ὡς ὁ πάππος χερσὶ τε ποσίτε πρὸς τὰ ἔδη τοῦ Ἀκραίου Διὸς καὶ τὰς κορυφὰς τοῦ Κοκουρίκου καὶ Γολγοθᾶ.

Ἐν Ζαγορά τῇ 23 Αὐγούστου 1889.

Ὁ πατὴρ σου

† ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

⁴ Γυναῖκα, λέω, δὲν μπορῶ αὐτοῦ μεσ' τὴν Ἀθῆναν ἄλοχρονῆς νὰ κάθωμαι, νὰ ψῆνωμαι, νὰ σκάνω· δὲν ἤμπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ κολυμβῶ στὴ σκόνῃ με τὸ λαρύγγι μου στεγνόν, με τυφλωμένο μάτι· θάρθῶ τῇ γυναικοῦλα μου, τὰ τρυφερὰ παιδάκια θάρθῶ γοργὰ νὰ φορτωθῶ στὴ ράχη μου· νὰ στήσω τὸ φτωχικὸ καλύβι μας ἐδῶ στὸν ἅγιον Γεώργη, στὴ Ζαγορά, στὰ κρύα νερά καὶ στὴν πολλὴν δροσοῦλα, νὰ παίξουν τὰ παιδάκια μας στὰ χῶματα, στὰ χιόνια·

⁴ Τὸ κατωτέρω ποίημα, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ δημοτικοῦ «μάννα, σοῦ λέω, δὲν μπορῶ ... κτλ.» ἐγράφη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἀφεντούλη ἐν Ζαγορᾷ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1892. Ὑποθέτει τὸν γαμβρὸν του κ. Γ. Ι. Ἀγγελόπουλον, ὃν ἐφιλοξένει τότε ἐκεῖ, ἀπευθύνοντα τὸ ποίημα πρὸς τὴν ἐν Ἀθῆναις διαμείνας ἀσφύγγον του.

νὰ λούζωνται μὲ κρύσταλλα, νὰ πολεμοῦν μὲ μῆλα,
 νὰ τρῶν κορόμηλα ξυνά, κι' ἀγλάδια καὶ φουντούκια·
 νὰ γείνουν ἄνδρες δυνατοί, ὡσάν τὸν Παπουλῆ τους
 ὅπου ξυπνᾷ πολλὰ πουρνὸ καὶ χαιρετᾷ τὸν ἥλιο,
 ὅταν προβαίνει τὴν αὐγή, στὴ θάλασσα λουσιμένος
 κι' ὅλο χρυσόνει τὰ βουνὰ καὶ ῥοδοκοκκινίζει,
 σάν τὴν ὠραία κοπελιὰ τοῦ κλίνη παρατάει
 καὶ πάει στὴ βρούσι νὰ πλυθῆ, λάμπει τὸ μάγουλό της,
 παίζουν στ' ἄερί τὰ ξανθὰ τῆς κεφαλῆς πλοκάμια,
 σκεπάζοντας τὴν ὠμορφιά τοῦ στήθους τῆ χιονάτη.
 Ἐδῶ χρυσὴ γυναϊκά μου, ἐδῶ ἐδῶ θάρβοῦμε·
 ἐδῶ νὰ ζήσωμε οἱ δυὸ σάν τρυφερὰ τρυγόνια,
 ἐδῶ καὶ νὰ γηράσωμε σάν ὁ θεὸς τὸ θέλει.
 Κι' ὅταν γυρίσουν οἱ καιροὶ καὶ φθάσουνε οἱ χρόνοι,
 θὰ κοιμηθοῦμε καὶ οἱ δυὸ ἐκεῖ στὸν ἅγιο Γιάννη
 μὲ τ' ἀηδονιοῦ τῆ μουσικῆ, τῆ συντροφιά τοῦ κούκου,
 στὸ πλάγι μας τῆ ῥεματιὰ μὲ σκλήθρα μὲ πλατάνια
 μ' ἀγριάμπελη, βατομουριαῖς καὶ δάφναις καὶ μυρσίναις
 κι' ὄχι βαρὺ τὸ σκέπασμα μὲ μαρμαρένια πλάκα.
 Τῆ νύχτα στὴν ἀστροφεγγιὰ τριγύρω μας οἱ γρύλλοι
 θὰ κελαδοῦν γλυκὰ γλυκὰ καὶ θὰ μᾶς νανουρίζουν
 νᾶναι γλυκὸς ὁ ὕπνος μας, ἀτάραχος, αἰώνιος.
 Δύο σταυροὶ θὰ μαρτυροῦν κι' οἱ δυὸ πλάγι μὲ πλάγι
 τοῦ κρύβεται ἡ κεφαλὴ στὸ λουλουδένιο στρώμα.

1893

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

Δός μου, γλυκεῖα φίλη μου, ἐν φίλημά σου δός μου,
 καὶ ἄφες μου τὴν κεφαλὴν στὸν κόλπον σου νὰ κλίνη,
 ἐκεῖ εἶν' ὁ παράδεισος, ἐκεῖ τὸ φῶς τοῦ κόσμου
 ἂν τ' ἀρνηθῆς, θὰ τὸ ἰδῶ, ὡς δνειρον νὰ σβύνη.
 Σιώπα, μὴ τὰ χεῖλη σου εἰς λόγους διαστέλλεις,
 λόγους δὲν θέλει ἡ χαρά, ὁ ἡμερῆς στόνος!
 Πάλμους προκάλει τρυφερούς, ἂν ἤμπορῆς, ἂν θέλῃς
 καίτοι ὑφέρπει ἐν αὐτοῖς ἀχώριστος ὁ πόνος.
 Ὅταν ἐτρέχομεν ὁμοῦ εἰς σκιερούς πευκῶνας
 καὶ μόνον μᾶς ἀνέκοπτε τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν,
 ἴων δ' εὐόσμων ἄρωμα ἐπλήρου τοὺς ἀνθῶνας,
 οὐς χεῖρ ἀνάκτων ἔπλασεν εἰς κάρπωμα τερπνόν,
 Νάρκης, σοῦ εἶπα, βάλσαμον ἄς ἦτο νὰ μεθύσῃ
 τὴν ὄρασίμ μου, τὴν πνοήν, τοῦ στήθους τὸν παλμόν
 ἄς ἦτο στὴν ἀγκάλην σου ὁ ὕπνος νὰ κοιμησῃ,
 τῆς ὄρφανῆς καρδίας μου τὸν ἄυπνον καῦμόν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

Τὸ τελευταῖον ποίημα τοῦ Θ. Ἀφεντούλη

Ὀλιγίστας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ χαριεντιζόμενος, ὡς ἐφίλει πρὸς
 καλλίστην δέσποιναν, παρεκλήθη νὰ τῇ γράψῃ ἐκ τοῦ προχειροῦ ὀλίγους στί-
 χους. Ὁ αἰσθηματίας ποιητῆς καὶ φλογερὸς πατριώτης, ὁ ἀγαπῶν μετὰ νεανι-
 κοῦ πάθους ὑπὸ τὰς λευκὰς αὐτοῦ τρίχας, πάντοτε δὲ γελῶν καὶ παίζων ὡς

παιδίον, σφδρς καθηγητής υπό τήν λαϊκωτέραν αποτύπωσιν, ζητεῖ χάρτην καὶ διὰ μολυβδοκονδύλου γράφει :

᾽Ω ἄφες με ἔν σου φίλημα
ἀκόμη ν' ἀποσπάσω,
ἔν σου γλυκὺ μειδιάμα,
ἀκόμη νὰ χαρῶ.

᾽Ω ἄφες εἰς τήν δύσιν μου
προτοῦ νὰ καταφθάσω
νὰ εἶπω : με ἠγάπησεν αὐτὴ
ποῦ λαχταρῶ !

᾽Ο ποιητὴς ἔν τούτοις παρακαλεῖται ἔκ νέου νὰ συνεχίσῃ τὸ ποίημά του καὶ ἀναφωνῶν ἔν ἐκπλήξει. « ᾽Α ! ὄχι δὰ πολιορκίαν τοῦ νοῦ μου ! ἀρκεῖ ὅτι ἠλώθῃ ἡ καρδιά μου » ὑπὸ τὸ ὥραϊον μειδιάμα τῆς κυρίας ἐξακολουθεῖ :

᾽Αν ναυαγὸς διηύθυνα τὸ διαρβέρον σκάφος
εἰς τήν ἀγκάλην χλοερᾶς καὶ ἀνοφόρου γῆς.
γαλήγην ἐπεπόθησα ἔνθα τὸ κῦμα τάφος
δὲν εἶναι, οὐδὲ μαίνεται ἀγρία καταγίς.

᾽Ὡς δεῖγμα τῆς ἰδιορρυθμίας τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ᾽Αφεντούλη δημοσιεύομεν κατωτέρω τηλεγράφημα, ὅπερ ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του ἀπηύθυνε πρὸς συγγενῆ του βουλευτὴν ἔν ᾽Αθήναις, γεγραμμένον δὲ τουρκιστί. Τὸ αὐτό-γραφον κατέχει ὁ πολῦτιμος ἡμῶν συνεργάτης καὶ ἀγαπητὸς φίλος ἱατρὸς κ. Π. ᾽Αποστολίδης.

Κ Βουλευτὴν

᾽Αθῆνας (κατεπεῖγον)

Γκέλ ᾽ταρὶν μπεινὶμ ἐβέ, ἐελμ ἐκμὲκ βέ ζεῖτῖν, οὐνὰρ μπρακτῆ μπιζέ σεζῖν
Τ . . . ἐφένδης. Τρικούπης ᾽Εφφένδης.

ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

Πανομοιότυπον ὑπογραφῆς Θ. ᾽Αφεντούλη

Θ. Αφεντούλης

᾽Σ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

— Καρδιά, ὡς τώρα ἐγνώρισες μιὰ κόρη καστανή,
Μιὰ μαυρομάτα, μιὰ ξανθὴ καὶ μιὰ μελαχρινή
Καὶ εἶχες ἀπὸ ἔρωτα δι' ὅλαις τῶν χτυπήσει . . .
Εἰπέ μου ποιά ἀπὸ αὐταῖς με εἶχεν ἀγαπήσει ;
— Καρμιιά ! . . — Λοιπὸν γιατί ἐσὺ γιὰ κείναις νὰ χτυπᾶς
᾽Αφοῦ με Σὲ γελοῦνε ;
— Γιατί ἡ μοῖρα ἔγραψε, μοῦ λέγει, ν' ἀγαπᾶς
Χωρὶς νὰ σ' ἀγαποῦνε !

ΝΙΚΟΣ ΚΟΤΣΕΛΟΠΟΥΛΟΣ